

LAISVĖ

Leidžia LF

1948 m. kovo 25 d. Nr. 1 (35)

LAISVĖ

Pirmą kartą šiuo vardu išėjo viešas laikraštis, kai dar tikros laisvės neturėjom, bet buvom pakėlę širdis ir sinklus jai atgauti. Tai buvo 1941 m. birželio 24 d. Kai atgautą laisvę vėl paglemžė kitas okupantas. "Į Laisvę" vardas perėjo pagrindžio laikraščiui, kuris vedė su juo atkaklią ir apgalvotą kovą.

Kova su okupantu ir šiandien nesibaigus. Tik ano vietoj stojo kitas - baisesnis, piktesnis, pavojingesnis, ir kovos galio nematyti. Ji užtruko ilgiau, nei visi laukėm. Ji tebereikalauja įtempti ir suaktyvinti jėgas labiau, nei visų pavargę moralinės ir fizinės jėgos gali pakelti. Bet kovos valios nenustojam ir tikėjimo laimėti neprarandam.

Deug kovos draugų paliko pakeliui - rytų mirties plotuose, naikinamoje tėvynėje, vakarų kacetuose ir tarp griuvėsių. Išlikusiems didesnė atsakomybė juos pakeisti ir didesnis reikalas patvariau susitelkti.

Tiesa, mum prieinamoj rezistencijojei tretyje pagrindinė kova teįmanoma decentralizuota, vykdoma vietoj pagal vietos aplinkybes ir atskiro asmens iniciatyvą bei sugebėjimus. Iš centro tegali eiti sugestijų tik netiesiogiai - įvertinant bendrą padėtį, nurodant pavojinguosius punktus, padarant bendrinių sugestijų.

Pagrindiniai ir tiesioginiai kovos frontai yra vadovaujami VLIKo, VT, pasiuntinių, išseivijojei ALTO. Tačiau lieka dar svarbesnis artimesnis postas - už frontė, kur mūsų priešas turi didelio užsimojimo suorganizuoti tarp mūsų "penktąją koloną" mum dezorientuoti, dezorganizuoti ir nusilpninti.

Šią užfrontę stiprinti yra visų ir kiekvieno, atskirų organizuotų rezistencinių sąjudžių bei politinių grupių uždavinys, kurio vykdyme visi gali vieningai vienas kitam talkinti. Nebent išsiskirtų jų supratimas apie dabartinius pavojinguosius punktus, apie jų taisymo metodus ar kovos taktiką.

Kreipdami daugiausia dėmesio į užfrontės stiprinimą tikslia informacija bei sugestijomis, pratesiam pagrindžio "Į Laisvę" tradicijas tretyje, kur viešumoje taip pat nevisi dalykai gali ir turi būti svarstomi, ypač viešojoje spaudoje, kuri legaliai nueina į sovietines agenturas ir palengvina jam dešifruoti mūsų jėgas ir strategiją. O realioji padėtis reikalinga žuoti ne tik centram, bet ir atsakingiems žmonėm vietose, stovyklose.

Norėdami apie tai "Į Laisvę" informuoti savo skaitytojus-bendradarbius, pageidaujame iš jų to paties: informuoti mus tiksliai ir skubiai apie vietos gyvenimo faktus, kurie reiškia mūsų bendro rezistencinio fronto pažangą ar kliutis.

S P R A G O S U Ž F R O N T Ė J E

1948 m. sausio 24 - 25 dd. įvyko Lietuvių Fronto tremtyje suvažiavimas. Tarp kitų klausimų atvirai ir plačiai buvo išsikalbėta iš visų trijų zonų atstovų apie tremtinių dvasios ir atsparumo išlaikymą. Buvo pripažinta, kad dabartinėse nuolat blogėjančiose ir bloginamose sąlygose tremtinių dvasia tebėra nepalūžus, buvo pasidžiaugta pastangom tų asmenų ar kolektyvų, kurie aukojasi tremtinių moralei palaikyti. Tačiau konstatuota ir eilė spragų, kurias pasisekė aplinkybėm ar mūsų nedraugui pralaužti tremtinių gyvenime. Jas sukonkretina eilė suvažiavimo priimtų rezoliucijų, kurių svarbesnes čia ir dedame:

I. **L i e t u v i ū F r o n t o** suvažiavimas, įvykęs tremtyje 1948 m. sausio 24 - 25 dd.,
su gilia meile pagerbia tėvynėje mūsų brolių vykdomą atkaklią žutbutinę rezistenciją;
su visišku pritarrimu palaiko Lietuvos laisvinimo veiksnių pasatngas;
pilnai pritaria savo atstovų principinei ir taktinei linijai atitinkamose institucijose.

II. **L i e t u v i ū F r o n t a s**, laikydamas tremtyje esančių tautiečių tautinio potencialo išlaikymą aktualiausiu uždaviniu, kreipia lietuviškosios visuomenės dėmesį į tai, jog:
a. Tremtinių jaunimui gresia moralinio nykimo, ypač lytinio iškrypimo pavojus, o taip pat nutautimas iki gimtosios kalbos užmiršimo;
b. Tremtinių moralę, ypač jaunimo, ardo nuolat gausėjās viešas šeimyninis palaidumas;
c. Tarp tremtinių stiprėja apatijs, indiferentiškumas visuomeniniam reikalam ir viešosiom pareigom;
d. IFO pareigunai kai kur remia tremtiniuose demoralizaciją, skirdami tarnautojus, nepaisydami jų viešosios dorovės, ir be tremtinių bendruomenės žinios.

III. **L i e t u v i ū F r o n t a s**, laikydamas kovą su minėtom negerovėm visos tremtyje esančios tautos dalies rezistencine pareiga, skatina tautiečius ir pats išipareigoja:
a. Sustiprinti auklėjimą šeimoje, mokykloje, stovykloje, gatvėje;
b. Daryti įtakos, kad renkant ar skiriant bendruomenės pareigunus būtų atsižvelgiama ir į jų dorovinį švarumą;
c. Kelti viešąją opiniją prieš šeimos palaidumą;
d. Kelti opiniją prieš pasireiškiāncius kai kur IFO pareigunų veiksmus, žalingus tremtinių moralei;
e. Smerkti elgesį tų tėvų, kurie savo vaikus leidžia į nelietuviškas mokyklas, turėdami galimybių naudotis lietuviškais;
f. Sustiprinti akciją, kad jaunimas turėtų galimybių išlaikyti gimtąją kalbą ir tautinę dvasiją;
g. Remti visais atžvilgiais kulturinius kolektyvus, kurie kulturingom pramogom palaiko tremtinių dvasios gajumą;
h. Atidžiai sekti iš šalies į tremtinius ateinančius veikėjus, kurie vado destruktiją tarp tremtinių gandais, provokacijom, kriminaliniais ir teroristiniais aktais, - juos demaskuoti stovykloje ir apie juos informuoti kur reikiant;
i. Suvažiavimo dalyviai išipareigoja numatytai akcijai būti ryžtingos iniciatyvos.

N A U J A A V A N T I U R A

Tarp tremtinių platinamas mašinėle rašytas biuletenis, išleistas "Bendro Demokratinio Pasipriešinimo Sąjūdžio užsienio delegatūros". Šitoji "delegatura" skelbiasi turinti įgaliojimus veikti vykstančios Lietuvos rezistencijos vardu; ji duosianti autentiškas žinias apie padėtį Lietuvoje ir išryškinsianti naujos politinės Lietuvos laisvinimo akcijos kelią.

Dėl šios akcijos esame įgalioti pranešti:

1. Iš biuletenio pareiškimų apie Bendro Demokratinio Pasipriešinimo Sąjūdį ir jo tariamai įgaliotą delegatūrą matyt, kad toji "delegatura" tegali būti padaras atskirų asmenų ir negali būti siejama su rezistuojančia tauta.
2. Patikimos naujos informacijos iš Lietuvos nei naujų Lietuvai laisvinti kelių šiame biuletenyje neduota, ir visą dabartinį tariamosios "delegatūros" pasireiškimą tenka vertinti kaip atskirų asmenų norą ieškoti sau šalininkų tarp tremtinių bei išėivių.
3. Vykdomoji Taryba BDPS vardu varomą visuomenės skaldomąją akciją laiko nesuderinamą nei su Lietuvos laisvinimo veiksmų akcijos vieningumu, nei su Lietuvos interesais. (ELTA)

BDPS ir jo "delegatūros" istoriją reikia pradėti nuo v l a k o, dėl kurio idėjos 1945 m. buvo susitarę kairieji laisvės kovotojų žmonės su liaudininkų ir soc. demokratų žmonėmis. Misią buvo atlikta ir pristatyti "dokumentai", kuriais įsteigiama vlako užsienių delegatura ir įgaliojami joje dalyvauti 7 žmonės: vienas krikšč. demokratas, vienas liaudininkas, vienas soc. demokratas, du frontininkai ir du kairieji laisvės kovotojai. Delegatura taip sukombinuota, kad kairysis sparnas turėtų joje persvarą ir kad už durų būtų palikti tautininkai. Šita delegatura turėjo pakeisti VLIKą.

Ilgainiui paaiškėjo: vlakas, kurio vardu duodami delegatūros nariams įgaliojimai, yra organas, kurio buvimas, mažiausiai, yra neįrodytas; įgaliojamieji dokumentai yra padirbti šiaip "geležinės uždangos" esančių žmonių; tariamosios delegatūros sudėtis patenkintų čia esančių kai kurių grupių dominavimo aspiracijas, bet pats naujo organo įvedimas žalingai dezorientuotą ir dezorientuotą Lietuvos laisvinimo akciją. Todėl "delegatūroj" sutiko dalyvauti tik kairieji laisvės kovotojų ir liaudininkų žmonės. VLIKas ir VT pasmerkė tą vlako vardu varomą akciją kaip žalingą Lietuvos reikalui. Ji nerado pritarimo nė JV lietuvių vadovaujamame politiniame organe - ALTe.

(Atkelta iš 2-ro pslp.)

IV. L i e t u v i ų F r o n t o žmonės, vykdydami rezistencinę tremties akciją:

a. Vengia patys ir ragina visus sąmoninguosius lietuvius visur ir visada vengti mūsų tautinę bendruomenę ypatingai kiršinančio ir skaldančio dalyko - demagogijos, visur ir visada vertinant reiškinius apgalvotai ir objektyviai;

b. Visuomeninėje veikloje remtis pirmiausia ne svetimų idėjų kritika ar jų niekinimu, kiek konstruktyviu veikimu, pozityvia kuryba, parengiant netikusiam padariniui pakeisti naują tinkamą projektą;

c. Palaikyti tarpusavęs ryšius net ir tada, kai LF nariai yra priversti išsisklaidyti po įvairius kraštus;

d. LF kviečia visus savo draugus ir giminingus sąjūdžius kietai ir ištvėringai stovėti šių principų sargyboje energingai kovojant su jų griovėjais.

Vlako "Delegatūra" nesusidarė, ir 18 mėnesių naujos akcijos viešumoj nebuvo. Bet akcija ėjo viduje, pirmiausia tarp ypač išlaisvėtojų kovotojų.

Laisvės Kovotojų S-goje, kaip žinia, buvo du sparnai - dešinysis, artimas tautininkam, kairysis, artimas liaudininkam ir soc. dem. Tarp pastarųjų buvo keletas itin aštraus avantiūristinio charakterio žmonių. Kai "vlako delegatūros" sudaryme akivaizdžiai buvo parodytas akibrokštas tautininkam, dešinysis kovotojų sparnas buvo nepatenkintas, ir suvažiavime jis paėmė viršų sudarant naują kovotojų s-gos vadovybę. Kairieji ypačiai, avantiūristiniai kovotojai tada pasitraukė nuo laisvės kovotojų, aiškindami, kad laisvės kovotojų sąjunga esanti likusi Lietuvoje ir tik tenai veikianti.

Vlako vardu veikęs "informacijos centras" ilgainiui taip pat suskilo. Vienas iš trijų žmonių, tautininkas buvo išstumtas ar pats pasitraukė. Likusieji puolėsi ieškoti kai kurių liaudininkų žmonių, atvykusios p. Devenienės ir net p. L. o. a t r a m o s, norėdami angažuoti jo autoritetą savo akcijai. Ponas L. pažadėjo išgauti jiems tam tikras sumas iš JV atitinkamų laisvės akciją remiančių organizacijų.

Ar su jo pritarimu ar be jo, bet su jo žinia, tie vyrai ryžosi vėl išeiti viešumon. Tik dabar kitu vardu - Bendro Demokratinio Pasipriešinimo Sąjūdžio vardu.

Kas yra tas B D P S, apibudina jų išleistas biuletenis: Vlakas "per trumpą laiką sugebėjo pastatyti ant kojų stambų ir platų visokeriopos akcijos vykdomąjį junginį - Bendrą Demokratinio Pasipriešinimo Sąjūdį (BDPS), organiškai savin subūrusį visas dar gyvas ir aktyvias kovojančio krašto politines, dvasines ir kovines pajėgas". Kas yra tos pajėgos, paryškina kitas straipsnis: "Lietuvai atsidūrus mūsų arenoje labai nelaimingu būdu kuriam laikui ten neliko jokių politinių ir militarinių vadovaujančių organų. Jie išsklydo arba pasitraukė į užsienius, nepalaikydami tinkamo ryšio su kraštu. Bet tauta matė tą patį gyvą ir žutbūtinį reikalą, toliau priešintis bolševizmui, gintis kovoti už laisvės susigrąžinimą. Miškuose atsirado dešimtys tūkstančių partizanų. L a i s v ė s K o v o t o j ų o r g a n i z a c i j a i r L i e t u v o s L a i s v ė s A r m i j a (m.p. "L.F.") savo branduoliuose pasiliko ir tęsė sunkią kovą. Tai Lietuvos rezistencijos aktyviosios pajėgos...."

Šios daugiau ar mažiau palaikomas ar atskirai veikiančios pajėgos 1946 metų vasarą po didelių ir nemažų kruvinių eukų kaštavusių pastangų surado ryšius ir apsijungė vienon vadovybėn, iš ko ir atsirado Vyriausias Lietuvos Atstatymo Komitetas - aukščiausias politinis ir militarinis kovojančios tautos organas. O pats rezistencinis darbas, kovinė, politinė, kultūrinė, socialinė akcija, buvo subordinuotas gerai disciplinuotam sąjūdžiui, kuris buvo pavadintas Lietuvos Bendras Demokratinio Pasipriešinimo Sąjūdis-BDPS."

Šitas pasisakymas, apsilenkdamas su faktais, stengiasi suvesti visą pasipriešinimą į laisvės kovotojus ir laisvės armiją. Bet tuo jis atskleidžia ir tariamųjų įgaliojimų šaltinius - laisvės kovotojus; sugestionuoja ir atspėjimą "viešos paslapties" - kas yra toji "delegatūra". Tai tie nepatenkintieji, kairieji laisvės kovotojai.

Žadėdamas duoti naujų autentiškų žinių iš tėvynės ir nurodyti naujų kelių Lietuvai laisvinti, naujasis "organas" nei vieno nei antro iš tiesų neduoda. Žinios senos, labai bendrais posakiais. Nereikia turėti jokių ryšių su kraštu, užtenka turėti sovietinę spaudą, kad galėtų konkrečiau ir tiksliau in-

formuoti. Jeigu tai būtų tikrai pagrindinis naujo organo uždavinys, tai jis neatliekamas. Bet naujo vardo organas, matyt, turi k i t ū r ū š i ū ž i ū r o j i m ū.

Vienas tos delegatūros narys, mūsų turimom žiniom, žada netrukus atvykti į Vokietiją ir organizuoti čia savo įgaliotinių tinklą. Antras jo uždavinys paaimti tremtinių spaudą į savo rankas. Laikiniai jis tenkinasi "Minties" laikraščiu, kuriame paskutiniu laiku pastebimai toną pradėjo duoti pp. Greimas, Raila, Rūkas, Trumpa... kurie skelbia nepasitenkinimą esamaisiais politiniais, tremtiniškais organais, šaukia "gana tylėti", duoda tariamai tikras žinias iš Lietuvos, o iš tiesų visa tai yra parengiamoji kampanija naujam sąjūdžiui, tai tariamai "partijai ant visų partijų" organizuotis. Savo negatyvine akcija "Minties" laikraštis rikiuoja įrotą ir finés "Laisvosios Lietuvos" akciją, varomą voldemarininkų nesiskaitant su priemonėmis. Į visą šią BDDS akciją tenka žiūrėti ne kitaip kaip į naują avantiūrizmo epizodą tų pačių žmonių, kurie anksčiau mėgino reikštis vlako vardu. Avantiūros išpūdį dar labiau patvirtina tas faktas, kad jos priekyje stovi žmonės, tarp kurių randam tokių, kurieėjo iš kraštutinumo į kraštutinumą. Čia reiškiasi vienoj poroj buvęs komunistam artimų trečiafrontininkų atstovas, staiga tautininkų režimo gynėjas publicistas, emigracijoje vėl staiga pamfletistas prieš "smetoninę Lietuvą", paskui dar staigiau "laisvės kovotojas" ir dabar vadas. Šalia jo kitoj pusėj atsistoja svetimos valstybės tam tikrų įstaigų bendradarbis, bet pasiryžęs visokiom priemonėm pakliūti į judėjimo priekį. Iš kito dvejeto vėl turime vyrą, kuris 1941 m. su gestapo žinia organizavo pučą prieš laikinąją vyriausybę ir areštavo jos pareigūnus, o paskui šantažavo žmones grasindamas perduoti jiems skirtus laiškus vokiškom įstaigom. Tokie faktai nerodo jo parsidavimo svetimiesiem ar patriotizmo trukūmo, o tik paprastą nesiorientavimą padėtyje ir avantiūrišką lengvapėdiškumą, žaidžiant savim, kitais ir bendruoju reikalu. Šiame pastarajame dvejete turim vėl jo kolegą, kuris sielojas organizuoti jo vadinaimą "antiklerikalini frontą" ir jo pasisekimą sieja su nauju vardu varomos akcijos pasisekimu: tai būsiąs "krikdemų" ir jų satelitų nugalėjimas... Šitokie gaila, kad šitokie tikslai dengiami kenčiančios tautos aureole, kad jiems eikvojamos jėgos, kurios gali būti labai vertingos, jeigu jos tarnautų ne tokiem sroviniam ar asmeniniam reikalom.

Į avantiūrą galima būtų žiūrėti abejingai ir net su smalsumu, jeigu ji nebūtų žalinga. Iš šios avantiūros naudos Lietuvai tikrai nematom. Jeigu avantiūros autoriai žadėjosi informuoti apie padėtį Lietuvoj, tai iš jų jokios informacijos niekas nėra gavęs per 18 mėnesių, o ta informacija, kurią dabar patiekia, gali susilaukti nepageidaujamos reakcijos, kaip prieš metus toji informacija, pagal kurią partizanai sprogdinę tiltus ten, kur jų visai nebuvo. Kada avantiūrinis sąjūdis nori diskvalifikuoti ir diskredituoti kitus, lig šiol laisvinimo akcijoje dirbančius, jis sėja demoralizaciją, nesusiklausimą tarp sunkiai kovojančios ir tremtyje egzistuojančios tautos dalies. Jis nori ar nenori, bet pila vandenį ant to malūno, kuriuo mūsų priešai nori mus visus sumalti. Dengimas avantiūros pasilikusiųjų tėvynėje vardu yra tam tikra šventvagystė.

Šitai tvirtindami, norime ne tuos vyrus suniekinti ar jiems pakenkti, bet išpėti savo skaitytoją, kad jis žinotų, jog su BDDS delegatūra atėjo naujas avantiūros epizodas.

VILNIEBIAI JOS SABOTAZA SI

Spauda pranes, kaip linksma fakta, kad JV ligšiol vei-
kų du organizacijų centrai jau susijungę: Amerikos Lietuvių
Misiija (ALM) jau įsijungusi į Amerikos Lietuvių Tarybą (ALT).

Zinia, dar truputi per anstyva, bet ji duoda progą nu-
rodyti, su kokiais sunkumais susiduria JV vykdoma vienybė

ALT-e dalyvavo ligšiol kat.likai, socialistai ir sanda-
ricčiai, ALM-e trys tautininkų grupės. Dvieju organų paralelus
veikimas buvo aiškiai nenaudingas, nes jis skaldė akciją.
VLIK as, siūsdamas į JV savo delegatą, jį įgaliojo daryti pas-
tanga šį (vilypus) pašalinti. Po ilgų ir kantrių pasitarimų
pasisakė tautininkus palenksti, kad jie priimtų jau anksčiau
ALT-o pasiulytas sąlygas ir įsijungtų į ALT-ą ketvirtuoju na-
riu. Pakrypus susijungimo pusei, vienybės pastangas pradėjo aki-
veizdžiai sabotuoti sandaricčių ir socialistų žmonės ALT-o. Na-
dangi susijungimo akcija buvo vedama VLIK-o autoritetu, tai ALT-o
suvažiavime buvo m ginta VLIK-o autoritetu susijungimo pastan-
gas sugriauti. specialiai paskaitytas p. Devenienės pranešimas iš
Europos, kad tuo susijungimu VLIK-as nesąs suinterisuotas ir nema-
tas reikalas savo iniciatyvai rodyti. Iš to p. Devenienės praneši-
mo buvo paskelbtos tolimesnės išvados: VLIK-o delegatas, kuris de-
rė pastangų, kad įvyktų vienybė, esąs peržengęs savo įgaliojimus
ir varas politiką, priešingą VLIK-o nusistatymui. Dar tolimesnis
logiškas žygis, kai ALT-o socialistinio sparno žmonės kreipėsi į
atitinkamas savasias grupes tremtyje, kad VLIK-o delegatas būtų
atsauktas, pirma apkaltinus jį įgaliojimų peržengimu, nesugyvenimo
s jimu, kisimusi į svetirus reikalus. Išaiškinus pasirodė, kad p. De-
venienė buvo visiškai iškraipiusi VLIK-o nusistatymą, kad visi prie-
kaištai delegatui buvo pram nyti. Priešingai, oficialus ALT-o rai-
tas p reiško visišką pasitenkinimą delegato pastangom, jo taktu
ir visa veikla. Taigi sulikviduoti žmogų, kuris visom jėgom siekė
tenykstis vienybės, nepasisakė. Tačiau pats vienybės reikalas čia
labai sunkiai. Nors ALT-o suvažiavimas vienybės idėjai pritarė, nors
komisija, kuri turėjo techniškai paruošti to susijungimo procesą,
turėjo d rliau taigti iki sausio pradžios, bet faktas, kad ligi šiol
tos vienybės nėra. Ilgai tautininkų žmonės nebuvo susitarę, kas iš
jų eis į ALT-ą. Kai jie pagaliau apsisprendė ir pranešė, ALT-as da-
bar iš savo pusės rašo raštus ir reikalauja pirma paaiškinimų,
kaip tautininkai darys su finansais, su pagelbinėm organizacijom
ir t. t. Tai jau tik techniniai klausimai. Bet jie dėsia laiką, vé-
sina susitarime nuotaike. Ar tai sąmoningai daroma klausimui nudols-
ti ir paskui palaidoti, ar tai labai sunkiai aprenžiami ir daug
loko reikalauja techniniai susijungimo klausimai, iš tolo esan-
čiam sunku pasakyti, bet faktas tik, kad susijungiančių š lių nu-
taika yra tokia: tautininkai, kurie iš pradžių stov jo abejingai su-
sitarim atžvilgiu, davėse perkabami, kateliku srovė iš karto ai-
kia pasisak už susijungimą, sandaricčiai ir socialistai buvo tam
priešingi iš karto, jų nusistatymas nepasikeitė ir dabar, jeigu ji
nusileidė dėl principo, tai tik spaudžiami užnugario, tos ALT-ą re-
miancios visuomenės, kuri visa pasisako už vienybę, nusileidę dėl
principo, k voje priešpraktiką, ir dėl to praktinis susijungimo rei-
kalas čia taip sunkiai. Kokį iš tikrųjų yra sumetimai prieš tau-
tininkų įjungimą į ALT-ą, nežinau, bet faktas, kad nesustarimas ir
jo dėsimo neigiamai atsiliepis jau dabar ALT-o vykdomam veujui.

DAR VIENAS SEPARATIZMAS

Amerikos "Draugas" rašo, kad Chicagoje atsirado grupė žno-
nių, kurie pradėjo rinkti ukas tremtyje "skriaudžiamoms pažangio-
siems studentams".

V A L D Ž I O S O R G A N I Z A V I M A S

Lietuvių Tautinio Sąjūdžio leidžiami mūsų Pranešimai, pažymėdami JV lietuvių pastangas galutinai susijungti, kelia klausimą, o kaip pas mus? Atsakymas:

"Labai gaila, bet reikia atvirai pasakyti, kad didelių spragų tebesama, ir jas užlyginti nuosirdžios iniciatyvos nerodoma".

"VLIKo pagrindai, sukurti 1944 m. vasario 16 d. deklaracija (vieningai tada pasisakius visoms politinėms ir kovos organizacijoms) tremties sąlygose įgavo kitą veidą. Tremtininkiškos reformos neprisiėjo prie stiprybės ir vieningumo sudarymo... Pagaliau kai Pirmoji Konferencija nutarė suorganizuoti Vykdomąją Tarybą, ši ir dabar neišvengia iš "laikino" stadijos. Taigi spragų nemažai. Čai ir nelaiikas į jas visu gilumu spaudos puslapiuose pažiūrėti, bet matyt, kad taip reikės padaryti. Šiandien kalbant tik bendrais išsireiškiniais, galima pasakyti, kad tos visos spragos nėra tokios, kurių nebūtų galima, rodant geros valios ir reikiamo respekto, greit užlyginti". (48.2.25).

Spragas konkretizuoja ir jas taisyti siūlo socialistų laikraštis Keleivis:

"UŽ LIETUVOS VYRIAUSYBĖS SUDARYMĄ. Svarstant tautininkų priėmimą į ALT paaikėjo keletas labai įdomių faktų, būtent, kad VLIKas nė cento negauna iš Amerikos tautininkų, kad jis gauna stambias sumas iš ALT, kad VLIKe sėdi ir tautininkų žmonės..."

Aš visai sutinku su tarybininko nuomone, (spalio 8 d. "Keleivis"), kad tautininkų buvimas VLIKe yra gana keistas. Ne vien dėl to, kad jų vienminčiai Amerikoje VLIKo neremia, bet dar ir dėl to, kad tautininkai demokratinėje Lietuvoje nebuvo jokia reikšminga partija. Per paskutinius laisvus rinkimus jie tepravedė į seimą berods, tris atstovus, tai yra paskiausias tikras šios partijos pajėgumo įrodymas - įvertinimas, ir jo ir dabar reikėtų laikytis.

Antra, po 1926 metų perversmo ši partija pasidarė diktatūros tarną susivienijimu, kurioje vietoj rado įvairius plauko prieplokės. Aišku, kad šitie žmonės ir dabar, tremtyje atsidadę, svajoja tik apie grįžimą į šiltesnes vietas ir pakūždomi mini kandidatus į vadus. Taigi, tikrai keistai atrodo rimtų demokratinę partiją bendradarbiavimas su šita avantiuristų grupe. Atrodo, kad VLIKas iš viso reikalingas didesnio persitvarkymo. Toks, koks jis yra dabar, jis nepateisina nei į jį dedamų vilčių, nei pinigų.

Trys didžiosios Lietuvos partijos, kurias neabejotinai turi už savęs didžiulį Lietuvos žmonių daugumą ir kurių vadovybės šiandien yra užsienyje, vieningai sutaria dėl nepriklausomos ir demokratinės Lietuvos atstatymo. Taigi reikėtų ir pradėti nuo teisios padėties atstatymo, kur ji smurto buvo nutraukta. Lietuvos žmonių teisėtai išrinktas prezidentas turėtų pradėti eiti savo pareigas ir jo pavedimu turėtų būti sudaryta oficiali Lietuvos vyriausybė. Man atrodo, kad tam yra atėjęs laikas. (47.11.26).

Pagerbiant čia išdėtas nuomones, kyla pasigro-
kad mes vis dėlto turime "valdžią" vieną ir palygint
gą, kuri pajėgia suorganizuoti šiai dienai pritikusį politi-
nį orkestrą. Tobulinti jis visada galima, bet sykiu tenka ir
apgaillestauti, kad didžiausia mūsų energijos dalis nueina "val-
džias" "betobulinant" ir siūlant orkestrantams į kitas kėdes
persėdinti. Dėl šitų persėdinėjimo reformų susiskersuojam;
iš to ir lakų, vėlavimų, visokios rūšies delegatūrų atsiranda, ir
su vienu kitu pasiuntiniu pasišnairuojam. O faktiniam darbui
darbininkų lieka nedaug. Orkestrus beorganizuojant nebelieka
laiko ir energijos koncertui sugroti, nors jis yra mūsų pag-
rindinis uždavinys. Apgaillestauti tenka ir tai, kad kai kurie
žmonės sustojo prie 1926m. ir mano, kad su jų sustojimu ir gy-
venimas sustojo. Deja, lengvai neišbrauksi iš jo atmainų, kurias
atnešė ne tik valstybiniam gyvenimui, bet ir visuomeninei di-
ferenciacijai tie 20 audringų metų.

Labiausiai betgi tenka apgaillestauti, kad kai kurių
grupių žmonės nebe pirmą sykį su savo skauduliais tuoj bėga
į Ameriką verkšlenti ir kolytis.

A T S I M I N I M A I A P I E V I L N I A U S G E T O

D o k u m e n t e, leidžiamas Offenburge, 1947m. 1 są-
siuvinį praneša, kad nuo nacionalsocialistų režimo žuvo 6 mi-
lijonai žydų. Leidinys persispausdina iš "Pessah Buch 5706-
-1946" Dr. Mark D w o r z e c k i straipsnį, vardu "gyvo išli-
kusio prisipažinimai". Straipsnis dėmesio vertas tuo, kad au-
torius esąs iš Vilniaus ir parodo savo nusistatymą lietuvių,
lenkų, o taip pat ir sovietų atžvilgiu.

"Mūsų kaimynai, lenkai ir lietuviai, tik su mažom išim-
tim, parodė sėtoniško džiaugsmo mūsų nelaimę; tyčiojosi ir juo-
kėse, kai mes buvome varomi į geto, ir grobė mūsų namus; panie-
kinimas siautė aplink mus".

Apie žydų kultūrinį veikimą geto viduje: "kai visų pa-
stangom buvo suorganizuota žydų mokymo sistema, teatras, cho-
ras, orkestras ir kultūrinis aktyvumas reiškėsi paskaitom ir
literatūriniais darbo rateliais - tuo metu, kada bet kokie kul-
tūrinio veikimo pėdsakai tarp nežydų nebuvo pastebimas, mes
tuo didžiavomės ir tikėjome, kad vykdome rezistenciją".

Kai vežė juos laivu "senas rabinas iš Smurgonių, apsi-
siautęs maldos apdangalu, garsiai kalbėjo didįjį išpažinimą
ir kiti žydai kalbėjo atitinkamas psalmes, o mes, jaunesnieji,
giadojome Chalutzo, Palestinos ir s o v i e t i n e s g i e s-
mes". (m.p.)

Rusų emigrantų laikraštyje "Delo Truda-Prabuždenijė"
22 nr. kažkokis A. S. praneša, kad memuarai apie Vilniaus geto
pamažu einę pirmyn. Parašytas pirmas skyrius apie susirašinė-
jimą su Vilniaus geto žmonėmis, kuris esąs pasiūstas dar susi-
pažinti kažkokiam Martinui Gudelliui.

K U R D I N G O T R E M T I N I A I ?

Šių metų kovo 4 d. lietuvių iniciatyva buvo suorgani-
zuota demonstracija New Yorke prieš sovietus, kurie tą dieną
atidarė "SS 30 metų" parodą. 30 žmonių būrelis sukiojosi su 11
plakatų prie įėjimo į parodą ir daline lapelius, kuriuose buvo
nušviesti sovietų darbai Lietuvoj, Latvijoje, Estijoje. Lapelis bu-
vo iduotas ir pačiam ambasadoriui Poniuskinui. Kai jis patyrė
tekstą, išsmuko iš parodos pro užpakalines duris, ir jo limuži-
nuvažiavo tuščias. Laikraščiai demonstraciją gausiai pami-
Ta žygį padarė 30 žmonių būrys, jį parėmė senieji išseiviai
tai tremtiniai. Lietuvių tremtiniai buvo vos vienos rankos
suskaitoma, nors visi žinojo ir buvo pažadėję susirink-